

ŘEHOŘ MOLER ČINÍ POSLEDNÍ
VŮLI A POROUČÍ SYNUM
BERNARDINOVÍ A VÁCLAVOVÍ
PO 500 ZLATÝCH A SVÉ ŽENĚ
ANNĚ DŮM, SKLEP, SLADOVNU
A KLENOTY; KDYBY BERNARDIN
CHTEL STUDOVAT, MÁ MU
MATKA DÁVAT 18 HŘIVEN;
DĚDIČNÁ VES ČERTORYJE
A PŮL SLUŽÍNA, ÚROKY
Z RADNICE PODLE
PORUČENSTVÍ WEIGLOVA PATŘÍ
MARKÉTĚ, JEHO TCHYNÍ, A PO
JEJÍ SMRTI ŘEHOŘOVĚ
MANŽELCE A JEHO DĚTEM;
K JEHO POZŮSTALOSTI PATŘÍ
VES ČECHOVICE, PŮL SLUŽÍNA,
DUBANY A SKALICKA, CELKEM
767 1/2 ZLATÝCH A 20 GROŠŮ
ŠIR. A 70 HŘIVEN; SKLEP
(KRÁM?) A SUKNO 500
ZLATÝCH A SLADOVNA 100
ZLATÝCH; DLUŽNÍ POHLEDÁVKY
ČINÍ 400 ZLATÝCH; PORUČNÍKY
ČINÍ MIKULÁŠE ERLHAUPTA,
KMOTRA, A HANUŠKA LINKA

11. Února 1466

Státní okresní archiv Olomouc, Archiv města Olomouce, Knihy 1540, f. 195v

Přepis: *Testamentum Gregorii Moler.*
Anno domini 1466 feria III post Scolastice
Gregorius Moler učinil jest poručenstvie
a svá poslední vuoli, kteréžto svá vlastní
rukou popsal v přítomnosti Hanuška Linka,
Stanislava Kazemprota, Jakuba konváče
a Jana měšťského písáce, jenž jest z jeho
poručenství vypsal i ústně tak seznal. Item
najprve vyznal jest, že což má zbožie, má
nejvíce na všech na Čihovicích 411 zl. a 12
širokých gr. Item na vsi Služině polovici 242
1/2 zl. a matka ženy mé má druhú polovici.
Item na vsi Dubanech 114 zl. a 8 širokých gr.
Item na vsi Skalička 70 hř. peněz drobných,
summa toho činie 767 1/2 hř. den. Item
početí sklep a sukna najmen za 500 zl. Item
dluhy, kteříž jemu povinovati jsú, za 400 zl.
Item sladovní za 100 zl. Z tej sumy
svrchupsanej poručil synům svým
Bernardinovi a Václavovi každému po 500 zl.
Item paní Anně, ženě své, poručil duom,
sklep sladovní i to všechno, což jest v sklepě
i v domě s klenoty i se všem zbožiem
mohovitým i nemohovitým, ničehož

zu reichenfleßt den abgenannten Knecht
sindung keine Spurfeß und röry
nicht seine Oßwag auf dage croß i
kun mögten die rane mit Oßwag

Ueramen Gregorius mole
Gloriosus dico ovo autem Gregorius fuit post
Scolasticam Gregorius moles corporis
et proportionem a fratre posse domine
rouuli. Et recte frater maledixit rufus.
populus et proximorum fratrum ista lenta
dimissione et cuncta pectora facili con-
venire a sancta misericordia pietate gresso
et regno proportionem mytilum et
victime tali penitentia. Ut magis enim mihi
malum est ut ex me liberare mea magi-
cixna respetus na tribuamque
infelix ei zelus a deo missus velichat off
te nec profici Olympe poloniam et
placit zelus a malo zelus me tua
dubium poloniam sit na respetus tribuamque
et pietas zelus a deo missus velichat off
te na respetus tribuamque pietas hinc primus
tribuamque omnia tibi quae respetus
propter zelus te missus velichat et a deo
hinc deo. Ut potest offere a dubia
magis enim ea ut zelus templa deduci
et permissum est pietatis gratia ea mea fe
te oleum et respetus

Stoy Simeon priezineny posvyci
Oymom svym bez zavadeniemi a na
svaui. Poslal mu po re' Zlatejce
znamenim kremne pise potrebujucom
Sobey oblastem, yto v'zduhu zdati coj
je na oblasti yz admone s blizkoy
y priezem' zbojem mnohomurom
y mettoborovym mezhbor' nomy
imagine. Besy pisezly a nazvany
Obrazeta miche Odincovna y myslens
pnyatel pnyat y sice oblastem tak
aby ona dleton myns diev gresh prie
znamenim zpravila lage choraala
a volakz rozmislnych pataki jenubach

Omni reuchoński zeny me tebya
aby mala zeny me diech me ego
mala atak ramska iebz dawczo
jt palebzy pambudz zem Omni
reuchoński kofda nema diejza
dne pociugiz bez niedomek a roze
mych poszumilow. O giełsze zebi
pambudz lewoz dieciak Omni ne
uchomel / tebya aby syredzko na
drube spadlo / palebzy obo rymdz
tebya na malez / a na olywach
fim / Orygellz zebi lewoz sie
fale budo na zeny a na romeske
aby toho spolu filialom Orygellz
zebi Bernardus skaz sie rogi
na Calig / aby genna malaz ygo
anna z Gisbownia dawala nato
wczene na jomoz genni Bismarck
palebzy sie rogi naczel / tebya aby
genna naczelne / naczel abo genna
Chomla cito drube dieciak / ten
wes zj stocige diecigna syrefiuffor
firion pucelzina / giełs / na
Katharz / to wrosczno poletu poru /
Genszne panu harnus / rozwile
otg giełs / panu madyczko metla
giełs dzeksi ma / a pogez fura / ma
na dzieni gregi manzelka giełs / Omni
a nagryzob diech pambudz / nadzeho
diebu nemay / Bernadetta edlaco
mali / nib tul romilowem / jt ato
jest ssige rozworeczne / panu
rozwile romeskelej kinskich po
piano / arato manu domie dobie
romal nadzor liscieh pargameno
wach / jt p. Szwedzka uzuwicze na
paneme pozuel / jt x. Giełs / Giełs
diek Szata / syrefi uzy wil / jest
itali cojt ge palebzy giełs / barbary
ato / jt ssige romeskelej kinskich
pogez / jt p. Szwedzka / wil / ziem
zakuchymie / jt Giełs / adziby / rime
cal abo genna giedz / zebi / giełs
frakcja conduton a se zez
wystan / kt chudim rugzyn

nevynímajíce, bez příkazy a naříkání bratra
mého Vincencia i všech přátel svých i sice od
každého tak, aby ona dětom mým diel jejich
svrchupsaný zpravila a je chovala až do let
rozumných! Pakli by pán buoh smrti
neuchoval ženy mé, tehda aby matka ženy
mé děti mé chovala a tak učinila, jakož
dotčeno jest. Pakli by pán buoh obú smrti
neuchoval, tehda nemá děti žádnému
poručiti bez vědomie a vuole mých
poručníkuov. A jestliže by pán buoh kterého
dieteté smrti neuchoval, tehda aby s jednoho
na druhého (dědictví) spadlo. Pakli by oba
umřeli, tehda na mateř a řeckuři svů.
A jestliže by která škoda se stala budto na

zemí aneb v městě, aby toho spolu škodovali. A jestliže by Bernardinus chtěl sie učiti v koleji, aby jemu matka jeho Anna z Čihovic dávala na to učenie na pomoc 18 hřiven. Pakli by se učiti nechtěl, tehda aby jemu nic nedávala, než aby jeho chovala jako druhé dítě. Item ves Čtoryje dědičná s příslušenstvím, puol Služlna, činž na rathauzi, to všechno podle poručenství pana Hanuše Weigla, otce jich, paní Margretha, matka jich, držetí má a po její smrti má na dceru její, manželku jeho Annu a na jejich děti spadnuti a od toho dielu nemají Bernardina odlučovati, neb tak umluveno jest, a to jest říše v poručenství pana

vegle v městských knihách popsáno. A na to mám dvě dobré vuoli na dvou listech pargamenových. Item k svatému Mauriciemu na stavenie poručil jest 10 hř. Item diel bratra svého vypravil jest i také což jest tekty jeho Barbory, a to jest šíře v městckých knihách popsáno. Item k svatému Bernardinu do kuchyně 10 hř., a když by umíral, aby jemu hned žaltář čtili

s velikým konduktorem a se 30 mšemi. Item chudým nuzným 10 postavou sukna. Item 10 hř. vikářom do bratrstvye na hrad a tu má ležeti. Poručníky toho všeho učinil jest mocné Mikuláše Erlhaupta, kmotra svého, a Hanuška Linka a doufá jím jako dobrým lidem, že nad jeho ženou a dětmi pravě učiníce a také materi staré a že jím radní a pomocni budú v čemž jich potřebovat budú. Actum

tempore Stanislai Škoch, magistri civium, Schonhanus, Wenceslai Krener, Johannis Link, consulum ceterorumque juratorum, sigillatum etc."

Nepublikovadno.

LS

MERKY OLOMOUCKÝCH MĚŠŤANŮ V LETECH 1400–1550

Karel Žurek

Velmi osobitou a zároveň nesmírně zajímavou kapitolu měšťanské heraldiky tvoří značky z lomených a křížených čar, někdy v kombinaci s iniciálami, které se nazývají merky. Jejich název vznikl odvozením z podstatného jména „die Hausmarke“, které v německy mluvících zemích tyto značky obecně označuje.

Merky jsou figurami složenými z čistě geometrických tvarů. Je jistě nesmírně obtížné objektivně posoudit všechny vlivy a podněty, které po staletí jejich vývoj formovaly. Významnou roli nepochyběně hrála magie a mystika a také lze sotva považovat za náhodu, že některé merky mají velmi blízko k astrologickým znakům i astronomickým symbolům a že organizace kamenických hutí a některých bratrstev vědomě obsahovaly principy, interpretované v minulém století i v odborné literatuře bohužel až příliš romanticky. Je velmi obtížné určit, jak se rozšířilo užití merek na našich zemích, ale jako nejpravděpodobnější se nabízí, že tento zvyk si ze své vlasti přineslo německé městské obyvatelstvo. Především pro Moravu pak nelze opomenout ani výrazný vliv Slezska.

Měšťanské znaky, mezi které tyto značky zařazujeme, se u nás poprvé objevují kolem poloviny 14. století, v době, která měšťanskému stavu přinesla první sociální vzestup. Sílící ekonomický vliv a s ním související společenská prestiž, snaha získat přilehlé postavení ve městě, to vše doprovázel i růst sebevědomí, moci, vážnosti a právního uvědomění měšťanů, kteří kupříkladu cestou koupě venkovského statku cítili do řad nižší šlechty a v souvislosti se svou nobilitací získávali šlechtický znak. Ti, jimž se takový vzestup nezdařil a kteří nebyli bez ambicí, položili alespoň svoji značku-merku na štíť a použili dalších doprovodných součástí znaku jako klenotu a přikryvadel, aby i vnějškově připodobnili osobní znak s merkou znakům šlechtickým. Merka tak plnila roli osobního znamení, byla heraldizována.

Ve rané fázi vývoje merky označovaly osobu nebo rod, osobní majetek nebo výrobek. Jedinečná merka byla spojena s konkrétní osobou a přímo zastupovala nositele na pečetích, náhrobcích, portálech či řemeslných výrobcích. Zároveň však mohla označovat vlastníka majetku nebo sloužila jako ochranná známka na zboží. Užití značky bylo motivováno i různe praktickými potřebami měšťanů.

V 15. století vlastnila převážná část příslušníků měšťanského stavu jednoduché merky, tvořené z lomených a zkřížených čar. Později v 16. století můžeme na značkách sledovat větší podíl písma – osobní znamení tvořila v tomto období vlastní značka kombinovaná s monogramem nositele.

Osobní měšťanská znamení-merky jsou významným, ale doposud neprávem přehlíženým zdrojem historického poznání. Jejich studium a vzájemné srovnávání z hlediska uměleckého, historického ale i časového a teritoriálního, může velkou měrou rozšířit okruh poznatků z oblasti měšťanské heraldiky.

Literatura: Žurek 1992.